

ПРЕДЛОЖЕНИЯ

За изменение и допълнение
на

ПРАВИЛНИК за съдебната администрация в районните, окръжните, военните и апелативните съдилища

Издаден от министъра на правосъдието, обн., ДВ, бр. 95 от 26.10.2004 г., в
сила от 27.11.2004 г., изм., бр. 83 от 18.10.2005 г., изм. и доп., бр. 16 от
21.02.2006 г.

1. Предлагаме следното допълнение: Създава се нова Глава девета със заглавие
“Достъп до информация”, която обхваща чл.59а – чл.62.

Мотиви: В доклада *Достъп до информация в съдебната система* е обоснована необходимостта от систематична уредба на материята относно достъпа до информация в тази област. Общият приложим закон е ЗДОИ, но на практика често липсва съзнание за неговото приложение и се прилагат конкретните и несъобразени с него и с чл.41 от Конституцията на РБ норми на Правилника. За да се избегне тълкуване на последните, което да е в разрез с Конституцията и Закона за достъп до обществена информация /ЗДОИ/, е необходимо ясното и изрично установяване на принципите, свързани с достъпа до информация, в конкретни разпоредби на Правилника.

2. Предлагаме нов чл.59а, който да установява принципите, свързани с предоставяне на информация в съдилищата:

ГЛАВА ДЕВЕТА

ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

Чл. 59а. (1) Съдебната администрация е длъжна да осигурява откритост, достоверност и пълнота на информацията, събирана и съхранявана от районните, окръжните, военните и апелативните съдилища.

(2) Страните по делата и техните представители осъществяват правото си на достъп до информацията в производствата по реда на съответните кодекси и Закона за адвокатурата, а останалите лица - по реда на Закона за достъп до обществена информация .

(3) Достъпът до информация, създавана и съхранявана от съдебната администрация, е безплатен.

(4) Разходите по предоставяне на информация не могат да превишават материалните разходи по предоставянето и се заплащат по нормативите, определени в Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и Министерството на правосъдието. Устните справки са безплатни.

Мотиви:

В настоящата му редакция правилникът е в противоречие със Закона за достъп до обществена информация, Закона за адвокатурата и Административно-процесуалния кодекс. Всички те доразвиват принципа на чл.41, ал.1 от Конституцията, според който всеки има право на достъп до информация, а за органите на държавната власт е налице реципрочно задължение за предоставяне на информацията, която създават или съхраняват /Решение № 7 от 1996 г. на Конституционния съд по к.д. № 1/ 1996 г./. Това право може да се ограничава само по изключение.

За да се установи необходимата синхронизация на правилника със законодателството, е необходимо да се въведе съдържанието на предлагания нов чл.59а.

Предлаганият в ал.1 от новия чл.59а принцип –на откритост, достоверност и пълнота на информацията е първият от принципите, установени в чл.6, т.1 от ЗДОИ. Същият е отразен като основен принцип в чл. 12 от Административнопроцесуалния кодекс. Тъй като споменатият принцип е общоприложим по отношение на достъпа до обществена информация, експлицитното му отразяване в Правилника е необходимо.

В ал.2 от новата разпоредба се обособяват правото на достъп на страните в съдебните производства, което е свързано и с тяхното право на защита, и правото на всеки на достъп до обществена информация. Целта е при запазването на спецификата на правото на страните на информация да се въведе и общото право на всеки на достъп до информация в съдебната система. Това право е въведено със ЗДОИ, но за яснота е необходимо да бъде още веднъж прогласено и в Правилника. По този начин се постига хармонизация на Правилника със ЗДОИ, от една страна, и се създава възможност за реална прозрачност, доколкото съдебната администрация се ръководи главно от Правилника в своята дейност. Понастоящем отразяването единствено на правото на страните на информация води до ограничаване на правото на останалите на достъп до информация от съдебната система, което е в противоречие с чл.41 от Конституцията и със ЗДОИ.

В ал.3 се въвежда изрично, и за достъпа до информация от съдебната администрация, принципът, че се заплащат само материалните разходи по предоставянето на информация – чл. 20 от ЗДОИ. По този начин ще се преустанови практиката за ксерокопия от документи да се събира такса като за заверени преписи. Държавна такса се събира единствено за предоставяне на услуга, а предоставянето на достъп до информация във формата на копия от документи не е услуга. Услуга е удостоверяването на копие от документ, което позволява същият да се ползва като доказателство с оглед реализирането на

други права и законни интереси. Незавереното копие не може да послужи за такава цел и попада в режима на достъпа до информация.

По същите съображения и нормативите за заплащането на материалните разходи по предоставянето на информация следват установеното от чл.20, ал.2 от ЗДОИ.

3. Предлагаме приемането на нови ал.4 и 5 на чл.60 от Правилника:

Чл. 60. (1) Страните и техните представители се запознават с делата в помещенията на деловодството или в стая за четене на делата. Копия от приложените към делата книжа се издават в деня на поискването от служба "Деловодство". По писмена молба служба "Деловодство" издава съдебни удостоверения, преписи и извлечения от приложените към делата книжа в деня на постъпване на молбата или най-късно на следващия ден след разрешението на **съдия**.

(2) Лицата, които не са страни по делото, имат правата по ал. 1 при наличие на законен интерес, заявен с мотивирана писмена молба.

(3) В деня преди съдебното заседание делата са на разположение на страните и техните представители.

(4) Адвокатите имат правата по ал.1 по реда и при условията на чл.31 от Закона за адвокатурата.

(5) Извън случаите по предходните алинеи всеки има право на достъп до съдебните актове и протоколите от съдебните заседания по реда на Закона за достъп до обществена информация. За защита на информацията, класифицирана като държавна или служебна тайна по реда на Закона за защита на класифицираната информация и на информацията, представляваща лични данни по смисъла на Закона за защита на личните данни, може да бъде предоставен частичен достъп само до онази част от информацията, достъпът до която не е ограничен.

(6) Председателите на съдилища предприемат необходимите мерки за осигуряване на публичност на календара за насрочените дела, съдебните актове и протоколи, в това число и чрез интернет.

Мотиви:

В настоящата му редакция правилникът е в противоречие със Закона за достъп до обществена информация, Закона за адвокатурата и Административно-процесуалния кодекс. Всички те доразвиват принципа на чл.41, ал.1 от Конституцията, според който всеки има право на достъп до информация, а за органите на държавната власт е налице реципрочно задължение за предоставяне на информацията, която създават или съхраняват /Решение № 7 от 1996 г. на Конституционния съд по к.д. № 1/ 1996 г./. Това право може да се ограничава само по изключение. Същото принципно положение се извлича и от чл.6, ал.1 от Конвенция за защита правата на човека и основните свободи /Европейска конвенция за правата на човека/, според който публичността е необходим компонент на правото на справедлив съдебен процес. Конвенцията е част от вътрешното законодателство по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията и се прилага с предимство пред нормите на вътрешното право, които ѝ противоречат.

С ал.4 се отразява правилото на чл.31 от Закона за адвокатурата, според която адвокатите имат право на свободен достъп и справки по дела, да получава копия от книжа и сведения, само въз основа на качеството си на адвокат. В практиката има много случаи, в които на адвокатите се отказва такъв достъп, съществуват и решения на съдилищата по подобни спорове. Недопустимо е Правилникът да противоречи на закона, поради което следва да бъде допълнен в предложения смисъл.

С ал.5 се прогласява правото на всеки на достъп до актовете на съдилищата и протоколите от съдебни заседания. Това право произтича пряко от чл.10 от ЗДОИ, но не е отразено в Правилника. На практика често има проблеми с достъпа на т.нар. трети лица до съдебни актове. Проблемът е практически решен, например, в системата на Върховния административен съд, чрез публикуването на посочените документи в интернет. Разбира се, както в общия случай на достъп до обществена информация, правото не е абсолютно. То може да бъде ограничавано на предвидените основания, но при задължително прилагане на принципа за **пропорционалност**, заложен в чл.41 от Конституцията, съгласно тълкуването му в РКС № 7/ 1996 г. по к.д. № 1/ 1996 г., в чл.10, ал.2 и чл.6, ал.2 от Европейската Конвенция за правата на човека, чл.7, ал.2 и чл.37, ал.2 от ЗДОИ. Това се изразява в предоставянето на достъп от части от документи – т.нар **частичен достъп**. Едновременно с това не се предвижда достъп на трети лица до целите дела, което е един съответен на стандартите баланс между правото на информация и неговите ограничения.

Чл. 61. Справки по движението на делата се дават незабавно **на всеки, който ги поиска**. Справки по движението на делата се дават и по телефона или чрез средства за отдалечен достъп след съобщаване на номера на делото.

Мотиви: В отделни практически случаи на трети лица се отказва достъп до информация за движението на делата. Правото на всеки да получи такава информация е гаранция за прозрачността на съдебната система по отношение на присъщи нейни дейности, като разпределянето и насрочването на дела и др. Осигуряването по подобен начин на прозрачност на съдилищата е механизъм за претовтрояване на евентуална корупция и е условие за увеличаването на доверието в съдебната система.

Изготвили:

Екип на *Програма Достъп до Информация*
Александър Кашъмов

Дарина Палова

Кирил Терзийски

Български център за нестопанско право
Тони Димов